

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА імені О. М. БЕКЕТОВА

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

до практичних занять, самостійної роботи
та виконання розрахунково-графічної роботи
з навчальної дисципліни

«ДІЯЛЬНІСТЬ ТУРИСТСЬКОЇ САМОДІЯЛЬНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ»

*(для студентів денної та заочної форм навчання
освітнього рівня «бакалавр» спеціальності 242 – Туризм)*

Харків
ХНУМГ ім. О. М. Бекетова
2019

Методичні рекомендації до практичних занять, самостійної роботи та виконання розрахунково-графічної роботи з навчальної дисципліни «Діяльність туристської самодіяльної організації» (для студентів денної та заочної форм навчання освітнього рівня «бакалавр» спеціальності 242 – Туризм) / Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова : уклад. : В. В. Абрамов, І. Л. Полчанінова. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2019. – 44 с.

Укладачі: доц. В. В. Абрамов,

канд. екон. наук, доц. І. Л. Полчанінова

Рецензент

І. М. Писаревський, доктор економічних наук, професор Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова

*Рекомендовано кафедрою туризму і готельного господарства,
протокол № 1 від 29.08.2018.*

ЗМІСТ

Вступ.....	4
1 Тематичний план та зміст навчальної дисципліни.....	5
2 План практичних занять.....	8
3 Самостійна робота студентів.....	9
4 Контрольні запитання для самодіагностики.....	11
4 Розрахунково-графічна робота.....	13
Список рекомендованих джерел.....	35
Додатки.....	39

ВСТУП

Туристські самодіяльні організації – частина сучасного самодіяльного спортивного туризму. Ця найбільш активна і динамічна туристська діяльність базується на громадських началах.

Туристські самодіяльні організації – це добровільні суспільні об'єднання туристів, які реалізують свої права на відпочинок і свободу пересування, які гарантуються Всесвітньою декларацією прав людини, через здійснення походів та подорожей на основі загальних інтересів. Ці об'єднання можуть матеріалізуватися у вигляді секцій туризму колективу фізичної культури або спортивного клубу, а при більш високій організації – у вигляді клубів туристів, федерації спортивного туризму, туристсько-спортивного союзу або асоціації будь-якого із видів туризму. При чому їх діяльність в загалом спрямована на організацію та сприяння розвитку спортивного та спортивно-оздоровчого туризму через походи, змагання з техніки туризму, підготовку громадських туристських кадрів; освіту населення у сфері туризму через масові заходи (зльоти, туріади, виставки та ін.) та пресу; захист прав та інтересів туристів згідно міжнародних та національних нормативно-правових актів; формування громадської думки про діяльність туристських самодіяльних організацій з метою оздоровлення та підвищення культурно-пізнавального рівня людей, а також для рішення інших важливих питань.

Мета вивчення предмету «Діяльність туристської самодіяльної організації» полягає в комплексному ознайомленні студентами теорії і практики налагодження роботи туристської самодіяльної організації, що дозволить їм в своїй роботі правильно оцінити практичну діяльність щодо створення цих організацій в залежності від конкретних умов, що склалися.

Даний курс пояснює основні вимоги до підготовки та створення туристської самодіяльної організації, розкриває методичні та організаційні заходи з проведення походів, змагань, зльотів, навчальної підготовки тощо в залежності від виду туризму і видів діяльності.

Важливість цього предмету полягає ще в тому, що в сучасному туризмі, особливо на Заході, все більше набувають популярність активні форми відпочинку зі спортивно-змагальним напрямком, в яких значної мірою присутні елементи спортивного туризму.

1 ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ТА ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

При вивченні дисципліни «Діяльність туристської самодіяльної організації» студент має ознайомитися з програмою дисципліни, з її структурою, змістом та обсягом кожного змістового модуля, формами та методами навчання, з усіма видами та методами контролю знань та методичне оцінювання цих знань з самого початку вивчення дисципліни.

Тематичний план навчальної дисципліни «Діяльність туристської самодіяльної організації» складається з одного модуля, який логічно пов'язує три змістових модуля за змістом. Навчальний процес здійснюється у таких формах: лекційні, практичні (семінарські) заняття, самостійна робота студента, контрольні заходи.

Структура залікового кредиту навчальної дисципліни «Діяльність туристської самодіяльної організації» наведена у таблиці 1.

Таблиця 1 – Структура залікового кредиту навчальної дисципліни

Змістові модулі та теми	Кількість годин									
	денна форма					заочна форма				
	усього	у тому числі				усього	у тому числі			
		лек	лаб	пр	срс		лек	лаб	пр	срс
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
МОДУЛЬ 1 Діяльність туристської самодіяльної організації (семестр 3)										
Змістовий модуль 1 Туристські самодіяльні організації як соціальне явище										
Тема 1	7	1	–	2	4	7	0,5	–	0,5	6
Тема 2	7	1	–	2	4	7	0,5	–	0,5	6
Тема 3	7	1	–	4	2	7	0,5	–	0,5	6
Тема 4	7	2	–	2	3	7	0,5	–	0,5	6
Разом за ЗМ 1	28	5	–	10	13	28	2	–	2	24
Змістовий модуль 2 Клієнти та партнери туристської самодіяльної організації										
Тема 5	9	2	–	4	3	9	0,5	–	0,5	8
Тема 6	9	2	–	4	3	9	0,5	–	0,5	8
Тема 7	10	2	–	4	4	10	1	–	1	8
Разом за ЗМ 2	28	6	–	12	10	28	2	–	2	24
Змістовий модуль 3 Спортивний напрям діяльності туристської самодіяльної організації										
Тема 8	5	1	–	2	2	5	0,4	–	0,4	4,2
Тема 9	6	1	–	2	3	6	0,4	–	0,4	5,2
Тема 10	6	1	–	2	3	6	0,4	–	0,4	5,2
Тема 11	6	1	–	2	3	6	0,4	–	0,4	5,2
Тема 12	6	1	–	2	3	6	0,4	–	0,4	5,2
Разом за ЗМ 3	29	5	–	10	14	29	2	–	2	25
Індивідуальне завдання. Розробка тематичного маршруту з активним способом пересування										
Інд. завдання (ІЗ) РГР	20	–	–	–	20	20	–	–	–	20
Усього годин	105	16	–	32	57	105	6	–	6	93

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1 ТУРИСТСЬКІ САМОДІЯЛЬНІ ОРГАНІЗАЦІЇ ЯК СОЦІАЛЬНЕ ЯВИЩЕ

Тема 1 Туристські самодільні організації як соціальне явище

Вступ. Коротка історія розвитку туристських самодільних організацій. Створення міжнародних громадських туристських організацій. Секція туризму колективу фізичної культури або спортивного клубу. Туристський клуб. Федерація спортивного туризму. Туристсько-спортивний союз.

Тема 2 Нормативно-правові основи формування туристської організації

Законодавчі акти України, які регламентують діяльність громадських організацій, спорту і туризму. Відомчі нормативні акти щодо діяльності туристських самодільних організацій і формувань.

Тема 3 Порядок оформлення туристської організації

Організація та проведення зборів, конференцій, з'їздів. Затвердження статуту та установчого договору. Реєстрація в державних органах влади. Реєстрація в органах державного нагляду.

Тема 4 Види діяльності туристської організації

Координація та об'єднання діяльності туристів та туристських організацій, зв'язок та співробітництво із зацікавленими організаціями, підготовка нормативних прав туристів, забезпечення безпеки, оформлення матеріалів на присвоєння спортивних звань та розрядів, організація масових заходів, підготовка та підвищення кваліфікації туристів, планування та звітність, інформаційно-організаторська допомога.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2 КЛІЄНТИ ТА ПАРТНЕРИ ТУРИСТСЬКОЇ САМОДІЯЛЬНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ

Тема 5 Потенціальні клієнти та партнери туристської організації

Органи державної влади та їх структурні підрозділи, що відповідають за розвиток спорту та туризму. Засоби масової інформації. Туристські фірми. Станції юних туристів. Громадські об'єднання та фонди, чия діяльність направлена на всебічний та гармонічний розвиток особистості та ведення здорового способу життя. Туристи та туристські спортивні групи.

Тема 6 Виставки, ярмарки та туристські салони

Підготовка до участі у виставках, ярмарках та турсалонах. Участь

туристських організацій в виставковій діяльності. Робота на стенді. Підведення підсумків участі в салонах.

Тема 7. Екскурсійно-масовий напрям діяльності туристської організації

Музеї. Історико-архітектурні та археологічні заповідники. Історико-меморіальні комплекси та ансамблі. Історико-етнографічні заповідники. Природні заповідники.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3 СПОРТИВНИЙ НАПРЯМ ДІЯЛЬНОСТІ ТУРИСТСЬКОЇ САМОДІЯЛЬНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ

Тема 8 Види спортивної діяльності туристської організації

Комісії за видами спортивного туризму (видові комісії). Комісії за розділами роботи (міжвидові комісії).

Тема 9 Підготовка та проведення туристського походу

Мета і завдання походу. Вибір маршруту та його тактична побудова.

Спеціальне групове і особисте спорядження. Харчування в поході. Безпека туристського походу.

Тема 10 Організація та проведення змагань з туристського багатоборства та туристських зльотів. Чемпіонати

Положення про змагання. Правила суддівства. Головна суддівська колегія (ГСК). Штаб зльоту. План підготовки та проведення змагань та зльотів. Форми проведення туристських змагань. Проведення та суддівство чемпіонатів зі спортивного туризму.

Тема 11 Організаційно-масовий напрям діяльності туристської організації

Перспективне та поточне планування розвитку туризму. Координація та налагодження сумісної роботи з державними та громадянськими організаціями. Звітність. Діловодство. Походи вихідного дня (ПВД). Вечори. Конкурси. Огляди. Фестивалі.

Тема 12 Навчально-методичний напрям діяльності туристської організації

Категорія громадських кадрів самодіяльного туризму. Школи, семінари, збори. Навчально-тренувальні табори. Пересувні навчальні табори. Навчальні полігони. Консультативна робота.

2 ПЛАН ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Практичні заняття – це групові заняття з навчальної дисципліни, спрямовані на закріплення знань і розвиток умінь, отриманих студентами на лекціях.

Підготовка до занять передбачає поглиблене вивчення відповідної навчальної та наукової літератури. У процесі проведення практичного заняття студенти самостійно або у малих групах (при попередньому поясненні викладача) вирішують запропоновані завдання різного рівня складності, аналізують ситуаційні вправи (кейси). Наприкінці заняття з метою виявлення ступеня засвоєння матеріалу викладачем проводиться перевірка роботи, яку виконували студенти, та підведення підсумків з виставленням відповідної оцінки в залежності від результатів виконаної роботи.

План та опис змісту практичних занять наведено у таблиці 2.

Таблиця 2 – Опис змісту практичних занять

Назва теми	Перелік практичної роботи (опрацьованих питань)	Кількість годин	Література
1	2	3	4
Модуль 1 Діяльність туристської самодіяльної організації			
Змістовий модуль 1 Нормативно-правові основи формування та роботи туристської самодіяльної організації			
Тема 2 Нормативно-правові основи формування туристської організації	Мета: ознайомлення студентів з документами, що регламентують основні засади функціонування туристської самодіяльної організації. Ознайомитися з документами, що регламентують основні засади функціонування туристської самодіяльної організації. Скласти хронологічну таблицю прийняття законодавчих та відомчих нормативних актів	0,5	Основна [8], додаткова [13, 14, 25]
Змістовий модуль 2 Клієнти та партнери туристської самодіяльної організації			
Тема 6 Виставки, ярмарки та туристські салони	Мета: ознайомлення студентів з механізмом придбання потенційних клієнтів та партнерів. Скласти план дій з підготовки та участі туристських організацій в виставках, ярмарках та туристських салонах	0,5	Основна [6], додаткова [15, 21]
Тема 7 Екскурсійно-масовий напрям діяльності туристської організації	Мета: ознайомлення студентів з потенціальними екскурсійними об'єктами при проведенні походу, експедиції, змагань, зльотів. Скласти таблицю екскурсійних об'єктів в Карпатському регіоні та Слобожанщині	0,5	Основна [7], додаткова [5, 12, 24]

Продовження таблиці 2

1	2	3	4
Тема 8 Види спортивної діяльності туристської організації	Мета: ознайомлення студентів з спортивною діяльністю туристської самодіяльної організації. Зобразити організаційні структури федерації спортивного туризму та туристсько-спортивного союзу.	0,5	Основна [9, 13, 14, 16], додаткова [20]
Змістовий модуль 3 Спортивний напрям діяльності туристської самодіяльної організації			
Тема 9 Підготовка та проведення туристського походу	Мета: отримати навички підготовки та проведення туристського походу. Скласти туристський маршрут в залежності від виду туризму, складності походу, регіону, часу подорожі та заповнити маршрутну документацію.	0,5	Основна [2, 4, 15, 19], додаткова [8, 19, 23, 26, 27]
Тема 10 Організація та проведення змагань туристського багатоборства та туристських зльотів. Чемпіонати	Мета: ознайомлення студентів з технологією підготовки, проведення і підведення підсумків змагань з туристського багатоборства, зльотів і чемпіонатів зі спортивного туризму. Скласти положення про змагання з техніки спортивного туризму та план підготовки та проведення змагань.	1	Основна, [10,11,17] додаткова [16, 17]
Тема 12 Навчально-методичний напрям діяльності туристської організації	Мета: ознайомлення студентів з системою підготовки громадських туристських кадрів. Скласти план підготовки керівників походу та інструкторів з різних видів туризму.	0,5	Основна [5, 12, 16], додаткова [20, 22]

3 САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТІВ

Самостійна робота студентів є важливим елементом успішного засвоєння матеріалу дисципліни. Основне в цій роботі полягає в самостійній праці студентів з вітчизняною та закордонною літературою, ресурсів Інтернет, нормативними актами щодо сфери використання матеріально-технічної бази.

Самостійна робота є інструментом опанування навчальним матеріалом у час, вільний від обов'язкових навчальних занять.

Основними видами самостійної роботи, що пропонується студентам, є:

- обов'язкове вивчення або закріплення матеріалу, отриманого під час лекцій;
- опрацювання інформації з літератури, рекомендованої до вивчення;
- систематизування та вивчення отриманої інформації;
- підготовка до практичних (семінарських) занять, дискусій, роботи у групах, опитування, тестування;

- контрольна перевірка кожним студентом якості особистих знань за запитаннями для самостійного поглиблення вивчення та самоконтролю;
- підготовка матеріалу до практичного заняття у вигляді тез, доповідей, рефератів.

Перелік питань для самостійного опрацювання за темами і змістовними модулями з посиланням на літературні джерела представлений в таблиці 3.

Таблиця 3 – Перелік питань для самостійного опрацювання

Назва теми	Питання для самостійного опрацювання	Кількість годин	Література
1	2	3	4
Модуль 1 Діяльність туристської самодіяльної організації			
Змістовий модуль 1 Нормативно-правові основи формування та роботи туристської самодіяльної організації			
Тема 1 Туристські самодіяльні організації як соціальне явище	Коротка історія розвитку туристських самодіяльних організацій.	6	Основна [9,14], додаткова [3, 7, 9, 15, 28]
Тема 2 Нормативно-правові основи формування туристської організації	Закон України «Про фізичну культуру і спорт». Закон України «Про об'єднання громадян». Закон України «Про внесення змін до закону України «Про туризму».	8	Основна [8], додаткова [13, 14, 25]
Тема 3 Порядок оформлення туристської організації	Реєстрація в державних органах влади. Реєстрація в органах державного нагляду.	9	Основна [8,13,16], додаткова [20]
Тема 4 Види діяльності туристської організації	Забезпечення безпеки. Організація масових заходів.	7	Основна [13,14,15], додаткова [9, 10, 11]
Змістовий модуль 2 Клієнти та партнери туристської самодіяльної організації			
Тема 5 Потенціальні клієнти та партнери туристської організації	Туристські фірми. Станція юних туристів.	6	Основна [9,14], додаткова [6, 7, 9, 10]
Тема 6 Виставки, ярмарки та туристські салони	Підготовки до участі у виставках. Робота на стенді. Підведення підсумків участі у туристських салонах.	7	Основна [6], додаткова [15, 21]
Тема 7 Екскурсійно-масовий напрям діяльності туристської організації	Історико-архітектурні та археологічні заповідники. Історико-меморіальні комплекси та ансамблі. Історико-етнографічні заповідники. Природні заповідники.	6	Основна [7], додаткова [5, 12, 24]

Продовження таблиці 3

1	2	3	4
Змістовий модуль 3 Спортивний напрям діяльності туристської самодіяльної організації			
Тема 8 Види спортивної діяльності туристської організації	Комісії за видами спортивного туризму(видові комісії) Комісії за розділами роботи(між візові комісії)	6	Основна [9,13,14,16], додаткова [20]
Тема 9 Підготовка та проведення туристського походу	Вибір маршруту та його тактична побудова. Спеціальне групове і особисте спорядження. Харчування в поході. Безпека туристського походу.	6	Основна [4,15,19], додаткова [8, 19, 23, 26, 27]
Тема 10 Організація та проведення змагань туристського багатоборства та туристських зльотів. Чемпіонати	Положення про змагання. Головна суддівська колегія та штаб зльоту туристів. План підготовки і проведення туристського зльоту. Форми проведення туристських змагань.	10	Основна [3,14,16,17], додаткова [16, 17]
Тема 11 Організаційно-масовий напрям діяльності туристської організації	Перспективне та поточне планування розвитку туризму. Походи вихідного дня (ПВД). Вечори. Конкурси. Огляди. Фестивалі.	5	Основна [3,14,16,17], додаткова [1, 2, 20]
Тема 12 Навчально-методичний напрям діяльності туристської організації	Категорії громадських кадрів самодіяльного туризму. Школи, семінари, збори. Навчально-тренувальні табори.	6	Основна [5,12,16], додаткова [20, 23]

4 КОНТРОЛЬНІ ЗАПИТАННЯ ДЛЯ САМОДІАГНОСТИКИ

1. Коротка історія розвитку туристських самодіяльних організацій.
2. Створення міжнародних туристських громадських організацій.
3. Секція туризму колективу фізичної культури (КФК) або спортивного клубу.
4. Туристський клуб.
5. Федерація спортивного туризму.
6. Туристсько-спортивний союз.
7. Законодавчі акти України, які регламентують діяльність громадських організацій, спорту і туризму.

8. Відомчі нормативні акти щодо діяльності туристських самодіяльних організацій і формувань.

9. Організація і проведення зборів і конференцій.

10. Утвердження статуту та установчого договору.

11. Реєстрація в державних органах влади.

12. Реєстрація в органах державного нагляду.

13. Координація та об'єднання діяльності туристів та туристських організацій.

14. Зв'язок та співробітництво із зацікавленими організаціями.

15. Захист соціальних та економічних прав туристів.

16. Забезпечення безпеки.

17. Оформлення матеріалів на присвоєння спортивних звань та розрядів.

18. Організація масових заходів.

19. Підготовка та підвищення кваліфікації туристів.

20. Планування та звітність.

21. Інформаційно-організаторська допомога.

22. Органи державної влади та їх структурні підрозділи, які відповідають за розвиток спорту та туризму.

23. Зв'язок із засобами масової інформації.

24. Туристські фірми.

25. Станції юних туристів.

26. Суспільні об'єднання та фонди, чия діяльність спрямована на всебічний та гармонічний розвиток особистості, на ведення здорового способу життя.

27. Туристи і туристські спортивні групи.

28. Підготовка до участі у виставках, ярмарках та туристських салонах.

29. Участь туристських організацій у виставковій діяльності.

30. Робота на стенді.

31. Підведення підсумків участі в турсалонах.

32. Музеї.

33. Історико-архітектурні та археологічні заповідники.

34. Історико-меморіальні комплекси та ансамблі.

35. Історико-етнографічні заповідники.

36. Природні заповідники.

37. Комісії за видами спортивного туризму (видові комісії).
38. Комісії за розділами роботи (міжвидові комісії).
39. Мета і завдання походу.
40. Вибір маршруту та його тактична побудова.
41. Спеціальне групове та особисте спорядження.
42. Харчування в поході.
43. Безпека туристського походу.
44. Положення про змагання.
45. Правила суддівства.
46. Головна суддівська колегія (ГСК).
47. Штаб зльоту.
48. План підготовки та проведення змагань і зльотів.
49. Форми проведення туристських змагань.
50. Проведення та суддівство чемпіонатів зі спортивного туризму.
51. Перспективне та поточне планування розвитку туризму.
52. Координація та налагодження спільної роботи із державними та суспільними організаціями.
53. Звітність.
54. Діловодство.
55. Походи вихідного дня (ПВД).
56. Конкурси. Огляди.
57. Категорія суспільних кадрів самодіяльного туризму.
58. Школи, семінари, збори.
59. Навчально-тренувальні табори.
60. Пересувні навчальні табори.
61. Навчальні полігони.
62. Консультативна робота.

4 РОЗРАХУНКОВО-ГРАФІЧНА РОБОТА

Виконання розрахунково-графічної роботи є основною частиною самостійної роботи студентів і передбачає індивідуальну роботу студентів з навчальною літературою і першоджерелами з курсу «Діяльність туристської самодіяльної організації».

Метою розрахунково-графічної роботи є вирішення конкретної практичної задачі для з'ясування ступеня засвоєння матеріалу, що вивчається.

У процесі виконання розрахунково-графічної роботи студент повинен проявити:

- загальнотеоретичні знання з курсу «Діяльність туристської самодіяльної організації», які розкривають теоретичні основи і практичні питання дисципліни;

- вміння відбирати, систематизувати та обробляти інформацію у відповідності до поставлених завдань;

- вміння розробляти наукові висновки і конкретні пропозиції.

До виконання розрахунково-графічної роботи висуваються такі вимоги:

- написання роботи повинно передувати вивченню всієї рекомендованої літератури, по можливості – додаткових джерел інформації;

- робота виконується самостійно, творчо, неприпустимо просте переписування тексту підручників чи інших джерел;

- роботі повинні бути притаманні стислість, інформативність, певна структура;

- робота повинна мати належне оформлення;

- робота має бути виконаною і поданою на кафедру в термін, передбачений графіком навчального процесу.

Основні етапи виконання розрахунково-графічної роботи:

Виконання розрахунково-графічної роботи рекомендується проводити, дотримуючись наступного порядку:

1. Обрати та узгодити з викладачем тему.

2. Усвідомити обсяг і послідовність питань.

3. Прочитати в рекомендованій літературі весь матеріал, який відноситься до даної теми.

4. Повторно прочитати навчальну інформацію по темі розрахунково-графічної роботи і скласти короткий конспект.

5. Написати перший варіант тексту, подати його для ознайомлення викладачу.

6. Усунути недоліки, написати остаточний варіант тексту, оформити розрахунково-графічну роботу.

7. Подати розрахунково-графічну роботу на кафедру.

8. Захистити розрахунково-графічну роботу.

Розрахунково-графічна робота, виконана не за своїм варіантом або за застарілими контрольним завданням, не допускається до перевірки.

Робота без картографічного матеріалу не зараховується.

Якщо робота зарахована, але містить помилки, студент повинен ретельно розглянути всі зауваження викладача, усвідомити їх суть і внести відповідні виправлення, доповнення, або в текст самої роботи, або зробити доопрацювання після рецензії викладача.

Якщо робота не зарахована, студент повинен заново виконати розрахунково-графічне завдання з урахуванням зауважень викладача і представити роботу на повторну перевірку разом з незарахованою роботою.

До заліку допускаються студенти, які мають виправлену і зараховану розрахунково-графічну роботу, яка пред'являється викладачеві на заліку.

Вимоги до оформлення розрахунково-графічної роботи

Робота повинна бути написана розбірливим почерком або надрукована на одному боці сторінок стандартного білого паперу формату А4 (210×297 мм). Комп'ютерний набір – 14-й кегель, 1,5 інтервал, шрифт – Times New Roman.

Текст розрахунково-графічної роботи розміщується на аркуші з дотриманням таких розмірів полів: з лівого боку – 30 мм, з правого – 10 мм, зверху – 20 мм, знизу – 20 мм.

Графічні матеріали (схеми, діаграми, графіки, таблиці) - важлива складова розрахунково-графічної роботи. Студент може значно збагатити текстову частину роботи, використовуючи самостійно зроблені графічні матеріали. Вони виконуються на комп'ютері. Усі графічні матеріали повинні мати заголовки, нумерацію і посилання на джерела. Кількість графічних матеріалів визначається змістом роботи. Як мінімум у розрахунково-графічній роботі повинно бути 1–2 рисунки (схеми, діаграми, графіки), 2–3 таблиці. Графічні матеріали розміщуються в роботі у відповідних розділах. Вони повинні мати вірні назви, що відповідають змісту і темі роботи.

За відсутності або недбалому виконанні графічних матеріалів робота не допускається до захисту.

Нумерацію сторінок, розділів, підрозділів, пунктів, підпунктів, рисунків, таблиць, формул подають арабськими цифрами без знака №. Першою сторінкою розрахунково-графічної роботи є титульна сторінка, яка включається до загальної нумерації сторінок, але на ній номер не ставиться. Після неї проставляється нумерація без крапки у правому верхньому куті подальших сторінок.

Ілюстрації і таблиці слід подавати в роботі безпосередньо після тексту, де їх згадано вперше, або на наступну сторінку. Ілюстрації, схеми, діаграми, графіки позначаються словом «Рис.» і нумеруються послідовно в межах розділу, за винятком ілюстрацій у додатках. Номер ілюстрації має складатися з номера розділу і порядкового номера ілюстрації, між якими ставиться крапка: наприклад, «Рис. 1.3» (третій рисунок першого розділу); «Таблиця 3.2» (друга таблиця в третьому розділі). Перед розміщення графічного матеріалу необхідно зробити посилання на нього по тексту.

Усі використані джерела повинні увійти до списку використаної літератури мовою, якою видано те чи інше джерело.

Список використаних джерел (10–20 джерел) вимагає розміщення всіх використаних джерел інформації у такій послідовності:

- закони України (у хронологічній послідовності);
- укази Президента, постанови уряду (у хронологічній послідовності);
- директивні матеріали міністерств (у хронологічній послідовності);
- монографії, брошури, підручники, статті з журналів (абетковий порядок);
- іншомовні джерела;
- електронні джерела.

Кожне джерело у списку використаної літератури повинно містити таку інформацію: прізвище та ініціали (ПІБ) автора, повну назву, місто, видавництво, рік видання, кількість сторінок.

Атаманюк Я. Д. Діяльність туристських самодіяльних організацій: [навчально-методичний посібник] / Я. Д. Атаманюк, Т. Д. Атаманюк, П. А. Горішевський. – Івано-Франківськ : Плай, 2008. – 216 с.

Грицак Ю. П. Організація самодіяльного туризму: навч. посібник для студентів спеціальності «Туризм» / Ю. П. Грицак. – Харків : Екограф, 2008. – 164 с.

Назви використаних статей з періодичної преси належить оформлювати з зазначенням прізвища та ініціалів автора, назви статті, назви джерела, дати і номера, а також сторінок, на яких вміщено ту чи іншу статтю, наприклад:

Савчук Б. П. Формування організаційної структури самодіяльного туризму на Прикарпатті у 70–80-х роках ХХ ст. / Б. П. Савчук, Р. М. Котенко // Карпатський край. – 2012. – № 1. – С. 93–101.

Фрей Л. В. Історія розвитку самодіяльного спортивно-оздоровчого туризму в Україні [Електронний ресурс] / Л. В. Фрей // Гуманітарний вісник. Сер. : Історичні науки. – 2014. – Число 20, Вип. 4(1). – С. 69–77. – Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Gvi_2014_20_4\(1\)__10](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Gvi_2014_20_4(1)__10).

Посилання в тексті розрахунково-графічної роботи на джерела інформації слід зазначати порядковим номером посилань, виділеним двома квадратними дужками, наприклад: «... у працях [1 – 7]...».

Цифровий матеріал повинен бути представлений у вигляді таблиць, схем, діаграм, графіків. Особливу увагу слід приділити правильному оформленню і побудові таблиць, графіків тощо. Вони повинні бути логічним продовженням викладених теоретичних положень і слугувати основою для відповідних висновків і пропозицій.

Оцінювання і захист розрахунково-графічної роботи

Виконана розрахунково-графічна робота подається студентом на кафедру для перевірки. Термін перевірки – 3–7 днів.

До захисту не допускаються роботи виконані не самостійно повністю або в значній частині, тобто шляхом механічного переписування першоджерел, підручників, іншої літератури, роботи, в яких виявлені суттєві помилки і недоліки, які свідчать про те, що основні питання теми не засвоєні, а також розрахунково-графічні роботи з низьким рівнем грамотності і недотриманням правил оформлення.

Розрахунково-графічні роботи, що одержали позитивну оцінку, допускаються до захисту.

Захист розрахунково-графічної роботи має на меті перевірити якість самостійної роботи студента над темою і його здатності до творчої діяльності. Захист розрахунково-графічної роботи складається з доповіді студента протягом 5-6 хвилин, і відповідей на поставлені викладачем питання. У процесі бесіди зі студентом з'ясовується його теоретична підготовка з даної теми, знання основної літератури, вміння автора викладати і обґрунтовувати результати свого дослідження.

Рішення про оцінку розрахунково-графічної роботи приймається за результатами аналізу пред'явленої роботи, доповіді студента і його відповідей на питання. Оцінка по розрахунково-графічній роботі вноситься викладачем в екзаменаційну відомість.

Кращі розрахунково-графічні роботи можуть стати підставою для доповідей на наукових студентських конференціях, можуть бути подані на конкурси студентських робіт або опубліковані у вигляді статей.

Типові помилки студентів при написанні розрахунково-графічної роботи

План роботи часто непродуманий, нелогічний, включає не всі основні питання теми, не відповідає зразку, який пропонується у методичних вказівках.

Зміст роботи викладається не самостійно, а шляхом комбінування уривків з різноманітних літературних джерел.

Виклад матеріалу не завжди відповідає планові, непослідовний, перевантажений відомостями, що не стосуються теми або мають другорядний характер. Питання плану в тексті не виділяються заголовками.

Використовується застарілі матеріали, без використання найновіших статистичних даних та періодичної літератури.

Порушення співвідношення обсягів основних розділів теми. Захоплення історичними і технологічними процесами.

Граматичні помилки, неприйнятні скорочення слів.

Недбале оформлення роботи, відсутність полів, нумерації сторінок, посилань на літературні та статистичні джерела.

Довільне, без дотримання методичних вимог складання списку використаної літератури.

Неповнота і недбалість виконання графічної частини роботи: відсутність назв, умовних позначень, посилань на інформаційні джерела, використання сканованих рисунків і таблиць.

Вибір теми розрахунково-графічної роботи

Кожний студент виконує розрахунково-графічну роботу самостійно під керівництвом викладача. Студент за бажанням вибирає одну із запропонованих тем. Нижче наводиться орієнтована тематика розрахунково-графічних робіт.

Таблиця 4 – Перелік завдань до розрахунково-графічної роботи

№ з/п	Вид туризму	Назва регіону	Категорія складності	Кількість осіб	Тривалість
1	2	3	4	5	6
1	пішохідний	Харківська обл.	перша	6	8
2	водний	По історичним містам Слобожанщини (р. Сіверський Донець, Харківська обл.)	перша	6	8
3	VELO	Харківська обл.	перша	6	8
4	водний	Зачарована Десна	перша	9	8
5	водний	р. Ворскла (Полтавська обл.)	перша	8	8

Продовження таблиці 4

1	2	3	4	5	6
6	водний	р. Псел (Сумська обл.)	перша	4	8
7		По шляхам князя Ігоря (Чернігівська, Сумська та Харківська області)	перша	9	8
8	лижний	Карпати (по Гуцульщині)	перша	10	8
9	VELO	По містам літературної України	перша	4	8
10	водний	Карпати р. Черемош	друга	6	10
11	пішохідний	Карпати	друга	6	10
12	лижний	Карпати (Івано-Франківська обл.)	перша	6	10
13	VELO	Чернігівщина заповідна (X–XI ст.)	друга	6	10
14	водний	Карпати (р. Чорна Тиса та Тиса)	друга	6	10
15	лижний	Карпати (хр. Свідовець)	перша	10	12
16	спелео	Поділля, Буковина	перша	6	12
17	спелео	Поділля, Буковина	друга	9	14
18	вітрильний	Чорне море	перша	4	8
19	водний	р. Смотрич (басейн р. Дністер)	друга	6	10
20	VELO	По містам Гетьманщини (Батурин, Глухів, Чигирин)	перша	6	8
21	водний	р. Збруч (басейн р. Дністер)	перша	6	12
22	водний	р. Стрій (басейн р. Дністер)	друга	6	10
23	водний	р. Чорний Черемош, Черемош-Прут	друга	6	12
24	водний	р. Сейм (Путивель, Батурин, Чернігів)	перша	6	10
25	VELO	По містам Української оборонної лінії (XVI–XVII ст.)	перша	8	10
26	пішохідний	По містам літературної Полтавщини	перша	8	8
27	кінний	По лісистих Карпатах	перша	10	10
28	VELO	По архітектурних пам'ятках Західної України	перша	10	8
29	пішохідний	По заповідниках і природних пам'ятників Карпат	перша	6	9
30	кінний	По місцях боїв армії Б. Хмельницького в період національно-визвольної війни українського народу (1648–1654 рр.)	перша	8	10

Зміст та обсяги розрахунково-графічної роботи

Розрахунково-графічна робота виконується тільки державною мовою, обсягом 20–25 стандартних аркушів друкованого тексту, включаючи графічний матеріал. Перевищення обсягу свідчить про невміння відбирати головне з теми та стисло викладати матеріал.

Розрахунково-графічна робота має складатися з наступних частин: вступу, основної частини, висновків та використаних джерел, ілюстративного матеріалу.

У вступній частині (1,5–2 сторінки) розкривається актуальність теми, що висвітлюється, її значення і місце у структурі курсу «Діяльність туристської самодіяльної організації»; визначаються мета та завдання роботи, основні методи аналізу.

В основній частині розкриваються головні питання теми. Вони повинні бути викладені детально та аргументовано, логічно висвітлені усі аспекти дослідження, що передбачені планом роботи. Основним питанням теми приділяється найбільше уваги і місця у текстовій та ілюстративній частинах.

У висновках (2–3 сторінки) у вигляді коротких тез подаються підсумки питань, розглянутих в розрахунково-графічній роботі.

Розрахунково-графічна робота закінчується списком використаної літератури, періодичних видань, статистичних і практичних матеріалів.

Зразок плану роботи:

Вступ.

1 Аналіз туристських можливостей регіону.

1.1 Загальні відомості про туристський регіон.

1.2 Характеристика траси маршруту.

2 Опис маршруту і його особливостей.

3 Харчування на маршруті.

4 Матеріально-технічне забезпечення маршруту.

4.1 Перелік необхідного інвентарю та спорядження.

4.2 Склад медичної аптечки.

4.3 Ремонтний набір.

5 Кошторис витрат.

Висновки.

Список літератури.

Картографічний матеріал.

Робота за бажанням студента може бути доповнена вирізками з журналів, газет, фотографіями, рисунками. Тексти роботи слід скріпляти або прошивати.

1. Аналіз туристських можливостей регіону

Вибраний район майбутньої подорожі детально вивчають за допомогою науково-популярної літератури, довідників, путівників, періодичних видань, метеорологічних спостережень, картографічних матеріалів тощо.

В основу оцінки придатності регіону для мети туризму і відпочинку повинні існувати природні умови і наявність екскурсійних об'єктів, у тому числі об'єктів культурної спадщини. До визначальних природних чинників можна віднести тривалість сприятливих температурних умов, тривалість залягання стійкого снігового покриву, наявність морського узбережжя, річок, озер, водосховищ, водопадів, характер рельєфу тощо. Слід враховувати, що цінність одних і тих же природних чинників може мінятися залежно від пори року і виду туризму. Привабливість екскурсійних об'єктів визначається їх художньою, культурною і історичною цінністю, близькістю до початку або кінця спортивного маршруту.

Відомості про регіон подорожі повинні включати інформацію про природні особливості, об'єкти огляду, дороги, природні перешкоди, місцевий транспорт, наявність стежок, мостів, переправ, бродів, населені пункти, пункти зв'язку і медичної допомоги, розташування автобусних зупинок, залізничних станцій, пристаней, розклад і можливості використання місцевого транспорту, наявності на маршруті палива і питної води, можливості поповнення запасів продуктів харчування тощо.

2. Опис маршруту і його особливостей

Технічний опис маршруту – основний розділ, в якому в хронологічному порядку дається опис проходження маршруту туристської групою: орієнтири і відстані між ними, напрямки руху, наявність і характеристика стежок, доріг, рослинності, рельєфу, річок, населених пунктів, місць купання, наявність джерел питної води, місць ночівлі.

При розробці траси походу необхідно враховувати вимоги високої оздоровчої ефективності і змістовності маршруту. Побудову траси маршруту здійснюють в межах певних лімітуючих чинників, таких як транспортні обмеження, санітарно-епідеміологічний стан району подорожі, погодні умови та ін. Крім того, траси маршрутів повинні бути безпечними і логічними за побудовою.

При розробці траси планового спортивно-оздоровчого маршруту необхідно виконати наступну роботу з топографічною картою і іншими інформаційними матеріалами:

1. Визначається необхідна протяжність маршруту (з урахуванням складу групи, намічених цілей походу).

2. Обираються конкретні цільові рекреаційно-пізнавальні об'єкти відвідування з усіх присутніх в районі походу.

3. Визначаються конкретні зручні для досягнення намічених рекреаційно-пізнавальних об'єктів відвідування пункти приїзду (пункти початку маршруту) і пункти від'їзду групи з маршруту.

4. Визначаються місця організації біваку і великих привалів, які повинні в максимальному ступені задовольняти завданням безпеки, відпочинку та оздоровлення учасників, а так само виконання екскурсійно-пізнавальних завдань.

5. Визначається тактична схема маршруту (лінійна, кільцева, з ділянками радіального руху). У разі потреби всі три види можуть поєднуватися. За існуючими правилами, не менше 75 % протяжності маршруту повинна становити лінійна частина або одне кільце. Іншу частину можуть становити невеликі кільця (з поверненням через кілька днів), лінійні і кільцеві радіальні виходи (без рюкзаків) на перевали і вершини.

6. Визначаються шляхи досягнення намічених головних рекреаційно-пізнавальних об'єктів і пунктів організації обідніх привалів і біваку (траса руху групи).

7. Маршрут, внаслідок вище зазначених дій, розбивається на окремі, посилені для учасників, денні переходи певної довжини.

8. На денних переходах намічаються опорні орієнтири для точного руху по маршруту (точкові, лінійні, площинні).

Графік руху на маршруті зображують у вигляді таблиці 5.

Таблиця 5 – Графік руху на маршруті

День шляху	Пункт відправлення	Пункт призначення	Відстань, км	Чистий час руху, год	Середній темп руху, км/год
Перший					
Другий					
Останній					

Переходи не повинні займати в день більше 5-6 годин чистого ходового часу.

Для загального орієнтування слід використовувати таблиці 6 та 7.

Таблиця 6 – Нормативи туристських маршрутів

Вид туризму і характеристика складності маршруту	Категорія складності маршруту					
	I	II	III	IV	V	VI
1	2	3	4	5	6	7
Тривалість в днях (не менше)	6	8	10	13	16	20
Мінімальний кількісний склад групи	4	4	6	6	6	6
Протяжність в км (не менше)						
– пішохідний	130	160	190	220	250	300
– лижний	130	160	200	250	300	300

Продовження таблиці 6

–гірський	100	120	140	150	160	160
–водний (на гребних судах)	150	160	170	180	190	190
–водний (на парусних судах)	150	200	300	400	500	–
–велосипедний	250	400	600	750	900	–
–мото	1 000	1 500	2 000	2 500	3 000	–
–авто	1 500	2 000	2 500	2 500	3 000	–
–спелео (кількість печер)	5	4-5	1-2	1-2	1	–
–кінний (верховий)	150	200	300	–	–	–
–кінний (з використанням в'ючних коней)	190	260	390	–	–	–

Таблиця 7 – Нормативи за тривалістю денних переходів для туристів залежно від виду туризму

Вид туризму	Для недостатньо підготовлених (у тому числі похилих, школярів) або які мають деякі ускладнення в стані здоров'я		Для тренованих туристів	
	Денний перехід, км	Ходовий час, год.	Денний перехід, км	Ходовий час, год.
Гірський	13–15	6–7	15–20	7–8
Велосипедний	30–40	3–4	40–50	4
Водний	15–20	8–9	25–30	8–9
Кінний	20–25	6–5	25–30	6–5
Лижний	18–20	6–7	25–35	6–7
Пішохідний	18–20	7–8	25–30	7–8
Спелеологічний	–	–	–	–

У таблиці 7 наведено дані для велопоходів 1 категорії складності. Для походів 2 категорії складності – денний перехід – 50–60 км, ходовий час 4 –5 годин, вага рюкзака – 43–15 кг.

Крім основної траси походу, необхідно планувати запасну полегшену і аварійну траси на випадок неможливості руху за основним варіантом, (наприклад, через погодні умови) або у зв'язку з недостатньою фізичною підготовленістю самих туристів.

Розбиття траси на ділянки денних переходів, планування днів і стан графіка руху групи слід проводити залежно від конкретних особливостей місцевості, технічної складності проходження маршрутного шляху, наявності екскурсійних об'єктів або природних визначних пам'яток. Обов'язково слід запланувати час на організацію передпохідної підготовки туристів на турбазі (інструктаж з техніки безпеки, лекції з краєзнавства, техніки та тактики туризму тощо).

Фізичні навантаження на маршруті повинні збільшуватися поступово, зростаючи гранично до другої третини подорожі. На цей же період бажано планувати проходження найскладніших ділянок місцевості.

Режим похідного дня повинен забезпечувати необхідну ритмічність чергування навантажень і відпочинку. Режим дня залежить від району подорожі, сезону, фізичного і морального стану групи та інших чинників. На першу половину дня приходяться дві третини денного переходу.

На початку опису ходового дня необхідно вказати день шляху, навчаючість денного переходу, кілометраж, чистий ходовий час. Технічний опис представляється не більше 1,5 сторінки на день походу.

При описі маршруту потрібно вказати характер шляху (стежки, бездоріжжя, ліси, болота, переправи), час руху між помітними орієнтирами (до наступного припливу, галявини, вигину річки).

В описі кожної ділянки шляху потрібно вказати: техніку і тактику проходження маршруту, способи подолання природних і штучних перешкод, способи орієнтування на даному маршруті, дії групи в екстремальних умовах і заходи по забезпеченню безпеки. Основну увагу необхідно приділити опису складних, а також цікавих з пізнавального погляду ділянок шляху. Тут же описуються заходи безпеки. Ділянки з однозначним орієнтуванням без природних перешкод (рух по стежці тощо) можна описувати схематично, із зазначенням основних характеристик, достатніх для розуміння шляху.

3. Харчування на маршруті

При розрахунку харчування необхідно дотримуватися основного принципу теорії збалансованого харчування – динамічної рівноваги між кількістю енергії, що поступає з їжею та енерговитратами організму. Продукти повинні включати оптимальну кількість жирів, білків і вуглеводів, бути насиченими вітамінами й мінеральними солями, мати мінімальну вагу, добру транспортабельність, тривалий термін зберігання. Основна вимога до підбору продуктів для походу – легкість і швидкість приготування різних блюд.

Розрахунок необхідної калорійності харчування проводиться на підставі таблиці 8.

Таблиця 8 – Потреба енергії людини в добах залежно від виду туризму

Вид туризму	Категорія складності маршруту					
	I	II	III	IV	V	VI
Пішохідний	3 100	3 400	3 700	4 100	4 500	5 000
Лижний	3 720	4 080	4 440	4 920	5 400	6 000
Гірський	4 030	4 420	4 810	5 330	5 850	6 500
Водний (на грібних судах)	2 480	2 720	2 960	3 690	4 050	4 500
Велосипедний	3 720	4 080	4 440	4 920	5 400	6 000
Кінний	3 100	3 400	3 700	4 100	4 500	5 000
Спелео	4 030	4 420	4 810	5 330	5 850	6 500

Режим харчування у турпоході тісно пов'язаний з тактичною побудовою маршруту. Ці поняття взаємопов'язані й взаємозалежні.

Залежно від тактики маршруту режим харчування може бути двох-, трьох- і чотирьохразовим. У нескладній подорожі розпорядок дня передбачає триразове гаряче харчування. В цьому випадку на сніданок відводиться 35 відсотків денного раціону, на обід – 40, на вечерю – 25. При дворазовому гарячому харчуванні, наприклад на екстремальних маршрутах, на сніданок планують 40 відсотків добової норми калорій, на вечерю – до 35, інше відводиться на харчування на великих і малих привалах. Окрім цього необхідно враховувати і особливості району, яким пролягає маршрут (температура повітря, тривалість світлового дня, наявність хмизу для вогнища та ін.). Режим харчування також залежить від виду туризму. У таблиці 9 наведений розподіл необхідності калорій залежно від видів туризму та режиму харчування.

Таблиця 9 – Розподіл добового раціону харчування за калорійністю залежно від режиму харчування

Категорія складності	Вид туризму	Калорійність харчування, %				
		Гаряче харчування			Сухий пайок	
		сніданок	обід	вечеря	малий спочинок	великий спочинок
НК	Пішохідний, гірський, водний, велосипедний	35	40	25	–	–
I-II	Пішохідний, гірський, водний, велосипедний	30	35	25	10	–
III	Пішохідний, гірський, водний, велосипедний	30	30	30	10	–
IV-VI	Пішохідний, гірський, водний	30	20	30	10	10
	Пішохідний, водний	35	25	25	15	–
	Пішохідний, водний	50	-	40	10	–
	Гірський, лижний	35	-	30	10	25
	Лижний	30	-	25	10	35

Меню складають на три дні, а потім повторюють. Приблизне меню на одну людину складають так, як наведено в таблиці 10.

Таблиця 10 – Меню на одну особу

День	Найменування прийому їжі	Меню	Калорійність, Ккал	Разом в день, Ккал
перший	С			
	О			
	В			
другий	С			
	О			
	В			
третій	С			
	О			
	В			

Співвідношення основних енергетичних речовин (білків, жирів і вуглеводів) в раціоні виражається у відсотках таким чином: 13 : 30 : 57. Необхідний набір продуктів для організації харчування на маршруті оформлюють у вигляді таблиці 11.

Таблиця 11 – Необхідний набір продуктів

Найменування продуктів	Калорійність, Ккал	Білки	Жири	Вуглеводи	Маса, кг	Вартість, грн.
Разом						
На одного туриста						

4 Матеріально-технічне забезпечення маршруту

4.1 Перелік необхідного інвентарю та спорядження

Робота з підготовки засобів матеріально-технічного забезпечення походу починається з вибору та підготовки спорядження.

Туристське спорядження, незалежно від виду туризму і категорії складності походу, має бути легким, міцним, надійним в експлуатації, відрізнятися простотою у використанні, невеликих габаритів, з можливістю використання в умовах холоду, спеки, підвищеної вологості; воно має бути ергономічним.

Спорядження поділяють на особисте і групове, звичайне і спеціальне.

Основний принцип добору і комплектування туристського спорядження – брати з собою тільки те, без чого не можна обійтись, і нічого зайвого. Приблизний перелік необхідного спорядження складають у вигляді таблиці 12.

Таблиця 12 – Перелік необхідного інвентарю і спорядження

Найменування	Кількість, штук	Маса, кг	Вартість, грн
1. Групового користування			
Разом	—		
2. Особистого користування			
Разом	—		
3. Спеціального призначення			
3.1. Групового користування			
3.2. Особистого користування			
Разом			
На одного туриста	—		

Під час добору спорядження виходять з трьох позицій: вид туризму, район подорожі і час її здійснення, категорія складності походу. Спорядження групового користування і спеціального призначення найчастіше беруть в оренду в туристського підприємства. Умовна сума плати за прокат спорядження складає 10 % від його вартостей.

4.2 Склад медичної аптечки

Вирушаючи в похід, кожна група незалежно від дальності маршруту, повинна обов'язково мати з собою похідну аптечку. Зміст аптечки повинен передбачати надання допомоги при всіляких небезпеках, травмах і захворюваннях, обумовлених як неправильними діями туристів, так і умовами проведення подорожі. Зокрема, термічні опіки, поранення гострими і колючими предметами, забої, розтягування, вивихи, переломи, струси мозку, потертості, мозолі, отруєння продуктами харчування або отруйними дикорослими рослинами і грибами, шлунково-кишкові захворювання, гостра серцева недостатність, непритомність, відмороження, переохолодження, простудні захворювання, запалення легенів, тепловий удар, сонячний удар, сніжна сліпота, засмічення очей, ураження струмом, укуси отруйних змій і комах, поранення дикими тваринами.

Перелік складових медичної аптечки для маршруту оформлюють у вигляді таблиці 13.

Таблиця 13 – Склад медичної аптечки

Найменування	Призначення	Кількість	Маса, кг	Вартість, грн
1 Перев'язувальний матеріал				
2 Антисептики				
3 Знеболюючі і жарознижуючі				
4 Антибіотики				
5 Серцево-судинні				
6 Засоби при шлунково-кишкових захворюваннях				
7 Інші терапевтичні препарати				
8 Інструменти				
Разом				
На одного туриста				

4.3 Ремонтний набір

В груповому спорядженні особливе місце займають ремонтний набір. Призначення ремонтного набору – забезпечення дрібного ремонту і профілактичного обслуговування індивідуального і групового спорядження в

польових умовах. Склад ремнабору, як правило, буде непостійним. Його розміри і комплектація буде прямо залежати від:

- умов проведення походу або експедиції;
- одягу та взуття її учасників (літній, зимовий тощо).
- ступеня досвіду і підготовки учасників (досвід експлуатації, обслуговування, ремонту спорядження);
- попередньої передпохідної підготовки спорядження;
- наявності специфічного спорядження і обладнання, яке може зажадати спеціальних матеріалів та інструментів для його обслуговування і ремонту;
- якості спорядження та інших факторів.

Ремонтний набір має бути пристосованим для виконання різного роду ремонтних робіт – від шиття до лагодження лижного спорядження. Склад ремонтного набору залежить від виду туризму і спорядження групи.

Перелік складових ремонтного набору для маршруту оформлюють у вигляді таблиці 14.

Таблиця 14 – Склад ремонтного набору

Найменування	Кількість	Маса, кг	Вартість, грн.
Разом			
На одного туриста			

Жорстких державних стандартів стосовно ваги рюкзака не існує, більшість експертів та виробників рюкзаків дають таку оцінку: для людини, що знаходиться в хорошій спортивній формі, вага рюкзака повинен становити не більше третини (33 %) від власної маси тіла. А для менш тренованих людей бажано, щоб він був не важче 25 % власної ваги.

Носіння надмірно важкого рюкзака шкідливо, в першу чергу, з ортопедичної точки зору. Згодом воно може призводити до серйозних захворювань хребта і проблем з суглобами нижніх кінцівок (наприклад плоскостопості або травм колін). Гранична вага рюкзака, з яким можна йти без ризику для здоров'я, дуже індивідуальна. Вона залежить від фізичної підготовки та психологічної стійкості. Максимальне навантаження, що розраховано на одну людину, повинно бути не більше нормативного, наведеного у таблиці 15.

Таблиця 15 – Нормативи за вагою рюкзаків для туристів залежно від виду туризму, кг

Вид туризму	Для недостатньо підготовлених (у тому числі похилих, школярів) або які мають деякі ускладнення стану здоров'я	Для тренованих туристів
1	2	3
Гірський	8–10	13–20
Велосипедний	8–10	10–12
Водний	10–15	16 – 20
Кінний	–	–
Лижний	8–10	15–25
Пішохідний	10–14	15–20
Спелеологічний	10–20	18–22

Розрахунок ваги рюкзака в середньому на одного туриста оформлюють у вигляді таблиці 16.

Таблиця 16 – Розрахунок ваги рюкзака

Найменування	Маса, кг	
	На одну людину	На групу
Продукти харчування: усього; на день		
Інвентар и спорядження:		
групове		
особисте		
спеціальне		
Аптечка		
Ремнабор		
Усього		

5. Кошторис витрат.

Витрати на похід складаються з наступних категорій:

1. Витрати на під'їзд (від'їзд) регулярним транспортом.
2. Витрати на закидання (викидання) рекомендованим транспортом.
3. Витрати на харчування в дорозі.
4. Витрати на харчування на маршруті.
5. Витрати на витратні матеріали (фотоплівка, друк фотографій, папір і картриджі для друку звіту тощо).
6. Витрати на спорядження багаторазового використання.
7. Витрати на обладнання, що використовується тільки в цьому поході.
8. Організаційні витрати (оплата відвідування особливо охоронюваних природних територій, оплата участі в чемпіонат і конкурсах звітів, організація і проведення до- і післяпоходних заходів тощо).

9. Позапланові витрати (додаткове харчування й напої в дорозі, раптове збільшення вартості транспорту тощо).

Кожна група визначає для себе, які з цих витрат є загальними, а які учасники оплачують незалежно один від одного. Зазвичай пп. 1, 2, 4, 7, 9, частково 3, 5, 6 є загальними, а п. 7, як правило, відносять до індивідуальних витрат. Але можливі і інші варіанти. До кошторису походу входять тільки загальні витрати. Гроші на них збираються заздалегідь керівником або скарбником, він звітує про витрату коштів після закінчення походу перед групою.

Оцінка вартості походу, тобто суми загальних витрат, починається з визначення допоходних витрат, до яких відносяться пп. 1, 4, 6, 7, частково пп. 2, 3, 5, 8. Основну частку кошторису складають п. 1 (2) і п. 3 (4).

Транспортні витрати визначаються вартістю квитків і домовленості в замовних транспорті. Вартість залізничних, авіа і автобусних квитків можна з'ясувати точно і заздалегідь по телефону або через Internet. У деяких випадках треба закласти в кошторис вартість провезення багажу. Вартість замовленого транспорту, як правило, не нижче потрійної вартості пального (при оплаті відстані в одну сторону).

Частина витрат (пп. 5, 8) припадає на післяпоходний період. Має сенс оцінити суму цих витрат до походу, зібрати заздалегідь з учасників і мати з собою на випадки, передбачені в п.9 і, частково, в пп. 2, 4, 5.

Після закінчення походу кошторис уточнюється за фактичними витратами і включається до звіту про похід.

Розрахунок кошторису оформлюють у вигляді таблиці 17.

Таблиця 17 – Розрахунок витрат

Стаття витрат	Сума	
	На групу	На одного туриста
1 Транспорт (зокрема трансфер)		
2 Продукти харчування		
3 Прокат спорядження		
4 Аптечка		
5 Ремонтний набір		
6 Екскурсійне обслуговування		
7 Страхівка		
Разом		

Картографічний матеріал

Складається з докладною картосхеми маршруту, виконаної в можливо більшому масштабі і загальної схеми району подорожі.

Для побудови нитки маршруту з пішохідного, лижного, гірського, водного, спелеологічного та кінного туризму використовують карти масштабу 1:50000 (1 см – 500 м) або 1 : 100000 (1 см – 1 км), для велосипедного й авто-мототуризму – 1 : 200000 (1 см – 2 км).

На картосхемі маршруту яскравим кольором потрібно нанести лінії руху, відзначити місце розташування ночівель і днювань із зазначенням дати, населених пунктів, природних і штучних перешкод. Карту доповнюють ескізами найбільш складних ділянок походу із зазначенням шляхів їх подолання.

На загальну схему району подорожі наносяться піктограми, що зображують цікаві природні та історичні об'єкти, місцеві орієнтири, стежки, мости, переправи, броди, пункти зв'язку та медичної допомоги, зупинки транспорту, рекомендовані місця привалів, купань тощо.

Додатки

Результатом проектування туристської послуги є технологічні документи.

У додатки включається наступна документація туристських маршрутів:

- 1) технологічна карта туристської подорожі (дод. А);
- 2) інформаційний листок до путівки туристичної подорожі (дод. Б);
- 3) графік завантаження підприємства (дод. В);
- 4) паспорт траси походу (приклад у дод. Г).

Технологічна карта туристського маршруту – основний документ туристського маршруту – складається працівником суб'єкта господарювання, що займається туристською діяльністю, підписується керівником планово-фінансового відділу, керівником підприємств, які обслуговують маршрут, скріплюється печаткою.

У шапці технологічної карти вказується найменування туристського підприємства, який обслуговує маршрут.

Рядок «Найменування маршруту». Від назви маршруту залежить його популярність. Тому воно повинно бути образним, яскравим і відображати характерні особливості маршруту.

Далі йде перший структурний елемент – основні показники маршруту.

Рядок «Вид маршруту». Залежно від виду транспорту в неї записується:

залізничний, автобусний, авіаційний, теплохідний. За умови використання автобуса вказується, власний це транспорт або орендний.

Рядок «Категорія складності». Залежно від складності маршруту: від простого пішохідного екскурсійного до спеціалізованого альпіністського ставиться цифра від 1 до 6.

Рядок «Протяжність маршруту». Загальний кілометраж вказується на підставі акта заміру протяжності маршруту, враховується кілометраж проходження пішки (на лижах) і на човнах (на плотах).

Рядок «Тривалість подорожі в добах». Повинна відповідати кількості днів, зазначених у програмі обслуговування туристів в подорож за маршрутом, наведеної в другому структурному елементі.

Рядок «Число туристських груп». Воно повинно відповідати кількості груп, вказаною в договорі з відповідним підприємством на обслуговування туристів.

У рядку «Кількість туристів в групі» вказується число осіб в групі. До цього числа не включаються керівник туристської групи, гід і водії автобуса.

У рядку «Всього туристів по маршруту» вказується кількість туристів за маршрутом, який визначається шляхом множення кількості туристських груп на число туристів в групі.

У рядку «Всього людино-днів обслуговування» вказується загальна кількість людино-днів за вказаним маршрутом, яке визначається шляхом множення загальної кількості туристів на тривалість обслуговування в календарних днях, передбачених туром.

У рядку «Початок обслуговування на маршруті першої групи» вказується дата заїзду першої туристської групи на маршрут.

У рядку «Початок обслуговування на маршруті останньої групи» вказується дата заїзду самої останньої туристської групи на маршрут.

У рядку «Кінець обслуговування останньої групи» вказується дата закінчення обслуговування останньої туристської групи на маршруті.

У рядку «Вартість путівки» вказується вартість всього туристського обслуговування.

У таблиці заїзду туристських груп по місяцях вказується число туристів в місяць, графік заїзду туристських груп по місяцях і число груп в місяць, всі дані вказуються згідно з укладеними договорами.

У рядку «Адреса туристського підприємства, з якого починається подорож» вказується адреса відповідного туристського підприємства.

У другому структурному елементі – програмі обслуговування туристів в подорожі по маршруту в залежності від стовпців вносяться дані. У першому стовпчику слід вказати пункти маршруту в порядку руху по ньому, в яких здійснюється обслуговування і проводяться туристсько-екскурсійні заходи; кілометраж вказується між пунктами при використанні автобуса на маршруті. Кілометраж встановлюється відповідно до акта заміру протяжності автобусного туристського маршруту, з урахуванням під'їздів до місця проживання, харчування, екскурсійних об'єктів.

У рядку «Всього» вказується загальний пробіг автобуса на маршруті; також вказується час прибуття в пункт і виїзду з нього.

У другому стовпці слід вказати всі туристські підприємства і умови розміщення, тобто умовно позначається, в якому пункті маршруту, протягом скількох днів туристські послуги надаються туристам.

У третьому стовпці слід вказати заплановані види туристських послуг, а також вказується точне найменування тем екскурсій, маршруту, прогулянки, походу, перераховуються послуги, що надаються туристам в кожному пункті відповідно до запланованої програми обслуговування на даному маршруті.

У четвертий стовпець заносяться такі відомості, як трансфер (якщо це передбачено програмою обслуговування), а також перевезення залізницею, літаком, теплоходом.

У п'ятому стовпці указується екскурсійні витрати на 1 людину.

У рядку «Всього» в кінці стовпців проводяться підсумкові дані по маршруту.

У третьому структурному елементі надається короткий опис подорожі, яке повторюється в інформаційному листку до туристської путівці.

Технологічна карта туристського маршруту дає повне уявлення споживачеві про якість і кількість туристичних послуг, відображає обсяг обслуговування туристів на даному маршруті, служить для розрахунку вартості туру.

Обов'язковим додатком до туристської путівки є інформаційний листок, який надається споживачеві. Даний документ складається з двох розділів. Перший розділ – обов'язкова інформація, яка включає:

- зазначення виду і типу туристської подорожі, основного змісту програми обслуговування в подорожі, протяжності і тривалості всього маршруту і його похідної частини;

- опис траси подорожі – пунктів перебування, тривалості перебування і умов розміщення в кожному пункті обслуговування (тип будівлі, число місць в номері, його санітарно-гігієнічне обладнання);

- короткий опис району подорожі (пам'ятки, особливості рельєфу місцевості і т.п.), програми обслуговування в кожному пункті подорожі (відповідно до технологічної карти туристської подорожі);
- перелік послуг, що надаються за додаткову плату;
- наявність і коротку характеристику спортивних споруд та майданчиків, водойм, дитячих ігрових майданчиків (кімнат) тощо;
- адресу туристського підприємства, в якому починається туристична подорож і проїзд до нього.

Другий розділ інформаційного листка містить додаткову інформацію, де може бути вказана інформація про вікові обмеження, прийом батьків з дітьми, сімейних; спеціальна інформація про туристичних подорожах з походом; інша інформація і рекомендації.

Графік завантаження туристських підприємств за маршрутом відображає реальну завантаження туристських підприємств за маршрутом і дозволяє її контролювати. Графік складається на кожен місяць, в розрахунково-графічній роботі необхідно подати графіки на всі місяці, в які припускається реалізація розробленого туристського маршруту.

Паспорт траси туристського маршруту – технологічний документ туристського підприємства, який включає звіт про проведення експедиційного обстеження траси туристського маршруту і визначенні заходів безпеки туристської послуги. У цьому документі прописується коротка характеристика походу:

- вказується схема траси з умовними позначеннями зупиночних пунктів;
- описуються складні ділянки;
- уточнюється кліматична обстановка в районі на момент походу.

Рекомендації щодо складання паспорта:

1 Паспорт складають окремо на трасу кожного основного або тренувального походу тривалістю більше 1 доби.

2 Паспорт становить те туристське підприємство, де починається похід.

3 Відомості про клімат і можливі стихійні явища в районі подорожі заносять за даними спостережень гідрометеослужби.

4 Паспорт направляють кожному туристському підприємству, яке бере участь в обслуговуванні туристів на трасі походу.

5 Зміни, що виникли в процесі експлуатації траси походу, повинні бути в місячний термін внесені в усі екземпляри паспорта. За необхідності замінюють окремі листи або складають новий паспорт.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

Основна література

1. Абрамов В. В. Історія туризму : Підручник / В. В. Абрамов, М. В. Тонкошкур. – Харків : ХНАМГ, 2010. – 286 с.
2. Абрамов В. В. Спортивний туризм: підручник / В. В. Абрамов; Харк. нац. акад. міськ. госп-ва. – Харків : ХНАМГ, 2011. – 367 с.
3. Атаманюк Я. Д. Діяльність туристських самодіяльних організацій: [навчально-методичний посібник] / Я. Д. Атаманюк, Т. Д. Атаманюк, П. А. Горішевський. – Івано-Франківськ : Плай, 2008. – 216 с.
4. Балабин М. А. Туристская секция физкультуры / М. А. Балабин. – М. : Профиздат, 1988. – 144 с.
5. Булашев А. Я. Спортивный туризм : учебник / А. Я. Булашев. – Харьков : ХГАФК, 2009. – 332 с.
6. Грицак Ю. П. Організація самодіяльного туризму : навчальний посібник для студентів спеціальності «Туризм» / Ю. П. Грицак. – Харків : Екограф, 2008. – 164 с.
7. Дрогов И. А. Подготовка и повышение квалификации кадров самодеятельного туризма: Учебное пособие. / И .А. Дрогов, Б. Г. Фадеев. – М. : ЦРИБ «Турист», 1987. – 80 с.
8. Маркетинг в туризме: Учебное пособие / Под общ. ред. З. М. Горбылевой / А. П. Дурович, А. С. Копанев. – Минск : Экономпресс, / 1998. – 400 с.
9. Емельянов Б. В. Экскурсоведение: Учебник. – 5-е изд. / Б. В. Емельянов. – М. : Советский спорт, 2004. – 216 с.
10. Истомин П. И. Организация массового самодеятельного туризма: Учебное пособие / П. И. Истомин, В. И. Симаков. – М. : ЦРИБ «Турист», 1986. – 56 с.
11. Кодыш Э. Н. Соревнования туристов: Пешеходный туризм / Э. Н. Кодыш. – М. : Физкультура и спорт, 1990. – 175 с.
12. Луговьер Д. А. Организация и проведение чемпионатов по туризму: Учебное пособие / Д. А. Луговьер. – М. : ЦРИБ «Турист», 1984. – 80 с.
13. Организация консультационной работы в самодеятельном туризме: Методические рекомендации / И. С. Сидоров, Ю. А. Штюмер. – М. : ЦРИБ «Турист», 1990. – 54 с.

14. Организация работы федерации туризма: Методические рекомендации / И. А. Дрогов, Э. Н. Кодыш. – М. : ЦРИБ «Турист», 1990. – 54 с.
15. Пасечный П. С. Основы организации и управление самостоятельным туризмом : учеб. пособие / П. С. Пасечный, Б. Г. Фадеев. – М. : ЦРИБ «Турист», 1980. – 93 с.
16. Попчиковский В. Ю. Организация и проведение туристских походов / В. Ю. Попчиковский. – М. : Профиздат, 1987. – 224 с.
17. Порядок организации туристского клуба и планирование его работы : методические рекомендации – изд. 2-е , перераб. и допол. / М. А. Балабин. – М. : ЦРИБ «Турист», 1987. – 56 с.
18. Про громадські об'єднання : Закон України від 22.03.2012 р. № 4572-VI // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2013. – № 1. – ст. 1.
19. Проведение и судейство конкурсов на туристских слетах и соревнованиях: Методические рекомендации / В. Ю. Герман. – М. : ЦРИБ «Турист», 1983. – 53 с.
20. Рудев І. М. Діяльність туристської самодіяльної організації: [навчальний посібник] / І. М. Рудев. – Київ : Вид-во КУТЕП, 2006. – 352 с.
21. Сборник официальных материалов по работе туристских клубов. Выпуск 1 / Составитель Г. В. Шапкин. – М. : РИО МГЦТК, 1989. – 168 с.
22. Федотов Ю. Н. Спортивно-оздоровительный туризм : учебник / Ю. Н. Федотов, И. Е. Востоков; под общ.ред. Ю. Н. Федотова. – М. : Советский спорт, 2002. – 364 с.

Додаткова література

1. 80 лет Харьковскому альпинизму: Сб. Федерация альпинизма и скалолазания Харьк. обл. / Сост. : В. С. Рябинина, В. А. Рябинина, В. А. Бахтигозин. – Харьков : Золотые страницы, 2008. – 256 с.
2. Абрамов В. В. Методические указания инструкторам физкультуры по организации туристской работы на предприятиях / В. В. Абрамов, О. Н. Науменко. – Харьков : Облсовпроф, 1982. – 21 с.
3. Абрамов В. В. Памятка участника и руководителя туристских походов для сдачи норм на значок «Турист СССР» : методические рекомендации / В. В. Абрамов. – Харьков : Облсовпроф, 1985. – 16 с.
4. Атаманюк Я. Д. Особливості розвитку самодіяльного туризму [Електронний ресурс] / Я. Д. Атаманюк // Географія та туризм. – 2015. – Вип. 32. – С. 17–26. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/gt_2015_32_4.

5. Байковский Ю. В. Классификация и особенности формирования горных неолимпийских видов спорта / Ю. В. Байковский. – М. : Вертикаль, Анита-пресс, 2005. – 256 с.
6. Бобылев И. В. Конный туризм / И. В. Бобылев, Г. Г. Котов, С. П. Филиппов. – М. : Профиздат, 1985. – 264 с.
7. Божук Т. Організація походів спортивного самодіяльного туризму у 1960–1990 рр. (з досвіду керівника туристських груп) / Т. Божук // Емінак. – 2016. – № 1(2). – С. 61–68.
8. Ветераны спортивного туризма / Автор-составитель В. Г. Варламов. – М. : ТССР, 2005. – 400 с.
9. Ганопольский В. И. Туризм и спортивное ориентирование. Учебник для ин-тов и тех.-мов физ. культ. / В. И. Ганопольский, Е. Я. Безносилов, В. Г. Булатов; сост. В. И. Ганопольский. – М. : Физкультура и спорт, 1987. – 240 с.
10. Годы и тропы : Альманах Харьковского областного туристско-спортивного союза. Выпуск третий «Беседы о безопасности» / под редакцией В. В. Абрамова. – Харьков : Новое слово , 2008. – 274 с. (Серия «Харьковский туризм») на русском языке.
11. Годы и тропы: альманах Харьковского областного туристско-спортивного союза. Выпуск второй / под редакцией В. В. Абрамова. – Харьков : Новое слово, 2006. – 436 с. (Серия «Харьковский туризм») на русском языке.
12. Годы и тропы: к пятидесятилетию Харьковского спортивного туризма / отв. редактор В. В. Абрамов. – Харьков : Кн. рекламное агентство «РА», 2000. – 322 с.
13. Забелина Н. М. Путешествие в национальный парк / Н. М. Забелина, Н. С. Аралова. – М. : Физкультура и спорт, 1990. – 192 с.
14. Про внесення змін до Закону України «Про туризм : Закон України від 18.11.2003 р. № 1282-IV // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2004. – № 13. – ст. 180.
15. Про фізичну культуру і спорт : Закон України від 24.12.1993 р. № 3808-XII. // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 1994. – № 14. – ст. 80.
16. Квартальнов В. А. Туризм социальный: история и современность: Учебное пособие / В. А. Квартальнов, В. К. Федорченко. – Київ : Вища школа, 1989. – 342 с.
17. Кодыш Э. Н. Туристские слеты и соревнования / Э. Н. Кодыш, Ю. С. Константинов, Ю. А. Кузнецов. – М. : Профиздат, 1984. – 109 с.

18. Константинов Ю. С. Туристские следы и соревнования учащихся: Учебно-методическое пособие / Ю. С. Константинов. – М. : ЦДЮТ и КМОРФ, 2003. – 228 с.
19. Организация и подготовка спортивного туристского похода: Методические рекомендации / Разработчик В. И. Ганопольский. – М. : ЦРИБ «Турист», 1986. – 71 с.
20. Организация и проведение слетов и соревнований по пешеходному туризму: Методические рекомендации / Разработчик Э. Н. Кодыш. – М. : ЦРИБ «Турист», 1982. – 84 с.
21. Организация работы федерации туризма : Методические рекомендации / Разработчик Э. Н. Кодыш, И. А. Дрогов. – М. : ЦРИБ «Турист», 1985. – 72 с.
22. Организация туризма : учеб. пособие / А. П. Дурович, Н. И. Кабушкин, Т. М. Сереева и др.; Под общ. ред. Н. И. Кабушкина. – Минск : Новое знание, 2003. – 632 с.
23. Организация туристской работы в туристских учреждениях. Сборник официальных материалов. – М. : ЦРИБ «Турист», 1984. – 112 с.
24. Савчук Б. П. Формування організаційної структури самодіяльного туризму на Прикарпатті у 70–80–х роках ХХ ст. / Б. П. Савчук, Р. М. Котенко. // Карпатський край. – 2012. – № 1. – С. 93–101.
25. Сезова Н. А. Культурно-просветительный туризм : учеб. пособие / Н. А. Сезова. – М. : Советский спорт, 2003. – 96 с.
26. Сергеев В. Н. Туризм и здоровье / В. Н. Сергеев. – М. : Профиздат, 1987. – 80 с.
27. Туристична діяльність. Нормативна база / уклад. О. М. Роїна. – Київ : КНТ, 2005. – 448 с.
28. Фрей Л. В. Історія розвитку самодіяльного спортивно-оздоровчого туризму в Україні / Л. В. Фрей // Гуманітарний вісник. Сер. : Історичні науки. – 2014. – Число 20, Вип. 4(1). – С. 69–77.
29. Штюмер Ю. А. Опасности в туризме, мнимые и действительные. – Изд. 2-е, перераб. и доп. / Ю. А. Штюмер. – М. : Физкультура и спорт, 1983. – 144 с.
30. Шур Ю. В. Спортивно-оздоровчий туризм : навч. посібник – 2-вид., перероб. та допов. / Ю. В. Шур, О. Ю. Дмитрук. – Київ : Альтерпрес, 2008. – 280 с.

ДОДАТОК А

ТЕХНОЛОГІЧНА КАРТА

Туристична фірма _____	Адреса фірми: _____ _____ _____	Address: _____ _____ _____
	Тел./факс: _____ e-mail: _____	

ТЕХНОЛОГІЧНА КАРТА туристської подорожі за маршрутом

_____ (назва маршруту)

на _____ р.

1. Основні показники маршруту:

Вид маршруту – _____
(за конфігурацією маршруту, за формою організації, за видом транспорту)

Термін подорожі (дн./ночівель) – _____

Число туристів в групі – _____

Початок обслуговування на маршруті першої групи – _____

Початок обслуговування на маршруті останньої групи – _____

Закінчення обслуговування останньої групи – _____

Вартість _____ *путівки* _____

_____ (може змінюватися в залежності від обраного розміщення)

Місяць року	Кількість туристів в місяць	Графік заїзду туристських груп за датами місяця	Кількість груп в місяць

Адреса туристського підприємства, з якого починається подорож: _____

Проїзд до початкового туристського підприємства: *трансфер* _____

2. Програма обслуговування туристів за маршрутом

Населені пункти, відстань між ними, способи пересування, час прибуття до пункту та виїзду з нього	Найменування туристських підприємств та умови розміщення	Заплановані туристські послуги	Внутрішньомаршрутні перевезення на маршруті (в місці перебування) здійснюються

3. Короткий опис подорожі (повторюється в інформаційному листку до туристської путівки)

Керівник туристського підприємства, що обслуговує маршрут:

_____
ПІБ

_____
Підпис

ДОДАТОК Б

ІНФОРМАЦІЙНИЙ ЛИСТОК до путівки туристської подорожі

« _____ »
(найменування маршруту)

Складається за наступним змістом:

1. Обов'язкова інформація

1. Вказівка виду і типу туристської подорожі, основного змісту програми обслуговування, протяжності та тривалості всього маршруту.

2. Опис траси подорожі – пунктів перебування, тривалості перебування і умови розміщення в кожному пункті обслуговування (тип будівлі, число місць в номері, його санітарно-гігієнічне обладнання).

3. Короткий опис району подорожі (визначні пам'ятки, особливості рельєфу місцевості і т. п.), програми обслуговування в кожному пункті подорожі (відповідно до технологічної карти туристської подорожі).

4. Перелік послуг, що надаються за додаткову плату.

5. Наявність і коротка характеристика спортивних споруджень і майданчиків, автостоянок, пасажирських канатних доріг, водоймищ, пляжів, атракціонів, дитячих ігрових майданчиків (кімнат), бібліотек, кінозалів і т.д.

6. Адреса туристського підприємства, з якого починається туристська подорож і проїзд до нього.

2. Приблизний перелік додаткової інформації

1. Інформація щодо вікових обмежень, прийому батьків з дітьми, сімейних.

2. Інша інформація і рекомендації щодо перебування іноземних туристів в Україні.

ДОДАТОК В

ГРАФІК ЗАВАНТАЖЕННЯ

туристського підприємства _____
групами туристів _____ 200__ р.
(місяць)

Номер групи туристів	Номер маршруту туристського підприємства	Дати обслуговування																														
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31

ДОДАТОК Г

ПАСПОРТ ТРАСИ ПОХОДУ

1. Найменування туристського підприємства _____

Вид туризму _____ траса походу _____

_____ (найменування основних географічних пунктів)

Протяжність _____ км, тривалість _____ діб.

Число туристів в одній групі _____ осіб.

Період роботи з _____ по _____

Паспорт складено в 20 ____ р. в _____ прим.

Зміни внесено в 20 ____ р. на стр. _____

в 20 ____ р. на стр. _____

Примірники паспорта спрямовані:

1 – _____

2 – _____

3 – _____

4 – _____

5 – _____

2. План проходження траси походу

№ з/п	День шляху	Ділянки траси	Км	Спосіб пересування
1	2	3	4	5
	перший			
	другий			
	останній			

Разом з активними способами пересування _____ км.

3. Схема траси походу (допускається вклейка типографським виданих карт і схем масштабом не менше 1: 200000 з позначенням траси походу).

Умовні позначки:

☐ траса походу

☐ місця укриттів

☐ запасні варіанти траси

☐ пункти медичної допомоги

☐ місця ночівель

☐ пункти зв'язку (вказати вид зв'язку)

☐ притулки

Коротка характеристика траси походу

Опис складних ділянок траси походу

4. Відомості про клімат в районі траси походу (заповнюють тільки на період роботи даного маршруту)

Відомості		Місяці			
		червень	липень	серпень	вересень
1		2	3	4	5
температура, °C	середня				
	мінімальна				
	максимальна				
швидкість вітру, м/с	середня				
	максимальна				
середня кількість опадів					

5. Можливі стихійні явища і дії групи при їх виникненні.

---

6. Вимоги до передпоходної підготовки туристів.

Теоретичні і практичні заняття на турбазі.

№ з/п	Тема	Кількість годин занять	Форма проведення
1	2	3	4
1			
2			
...			
...			

7. Рекомендації для тексту інформаційного листка до путівки.

У текст путівки вносяться рекомендації, що стосуються туристичного спорядження, одягу, взуття тощо _____

---

8. Туристське спорядження для проходження трас:

а) надається туристським підприємством по путівці, зокрема:

– групове (на _____ туристів і одного інструктора)

– особисте (на _____ туристів)

б) надається за додаткову плату _____

---

9. Благоустрій траси походу

Маркування _____

Притулки, місця ночівель і укриттів, благоустрій траси _____

Директор підприємства

Ст. інструктор

«УЗГОДЖЕНО»

(Підписи узгоджувальних організацій)

Виробничо-практичне видання

Методичні рекомендації
до практичних занять, самостійної роботи
та виконання розрахунково-графічної роботи
з навчальної дисципліни

«ДІЯЛЬНІСТЬ ТУРИСТСЬКОЇ САМОДІЯЛЬНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ»

*(для студентів денної та заочної форм навчання
освітнього рівня «бакалавр» спеціальності 242 – Туризм)*

Укладачі: **АБРАМОВ** Валерій Володимирович,
ПОЛЧАНІНОВА Ірина Леонідівна

Відповідальний за випуск *І. М. Писаревський*

За авторською редакцією

Комп'ютерне верстання *І. Л. Полчанінова*

План 2019, поз. 315 М

Підп. до друку 15.05.2019. Формат 60 × 84/16
Друк на ризографі. Ум. друк. арк. 2,0
Тираж 50 пр. Зам. № .

Видавець і виготовлювач:
Харківський національний університет
міського господарства імені О. М. Бекетова,
вул. Маршала Бажанова, 17, Харків, 61002.
Електронна адреса: rectorat@kname.edu.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи:
ДК № 5328 від 11.04.2017.